

سازمان تجارت جهانی و رویکرد آن به بخش انرژی

مؤلف:
مهدی صادقی شاهدانی

مرکز ملی جهانی شدن

۱۳۹۳

سرشناسه	: صادقی شاهدانی، مهدی، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: سازمان تجارت جهانی و رویکرد آن به بخش انرژی / مؤلف مهدی صادقی شاهدانی
مشخصات نشر	: تهران: مرکز ملی جهانی شدن، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۶-۲۱-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۴۱ - ۱۴۵
موضوع	: سازمان جهانی تجارت
موضوع	: صنایع انرژی
موضوع	: نفت — قوانین و مقررات
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۳ س۲ ص/ ۱۳۸۵ HF
رده بندی دیویی	: ۳۸۲/۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۶۶۴۱۸۲

سازمان تجارت جهانی و رویکرد آن به بخش انرژی

مؤلف: مهدی صادقی شاهدانی

صفحه آرا: مهسا مشهدی

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: انتشارات مرکز ملی جهانی شدن

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۶-۲۱-۰

چاپ و لیتوگرافی: شرکت ایران چاپ

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

همه حقوق مادی و معنوی این اثر برای ناشر محفوظ است.

استفاده از مطالب یا ذکر مأخذ بلا مانع است

نشانی ناشر: تهران، سعادت آباد، خیابان هجدهم، پلاک ۱۷

تلفن: ۲۲۰۷۰۸۷۷ دورنگار: ۲۲۰۷۰۸۷۷

پیشگفتار

جهان امروز عصر دلبایی و فناوری لقب گرفته است. در این فرآیند، کشوری قویتر است که دانش بیشتری تولید کند و به اطلاعات بیشتری دسترسی داشته باشد. این آگاهی و دانش باید از دو ویژگی روزآمدی و قابل دسترس بودن در کمترین زمان ممکن برخوردار باشد.

در دنیای پیچیده کنونی، دانش و اطلاعات نه تنها با سرعت شگفت‌انگیزی تولید می‌شود بلکه با همان سرعت نیز جابجا می‌شود. در نتیجه، اندک تردید هر محقق در روزآمد کردن دانش و آگاهی خود و دستیابی سریع به اطلاعات تخصصی مورد نیاز، باعث فرسنگ‌ها فاصله وی از قافله پر شتاب علم می‌گردد.

در این رهگذر، جهانی شدن باعث شده است تا افراد جامعه جهانی بیش از پیش به اطلاعات، آگاهی و دانش احساس نیاز کنند بویژه آنکه جامعه بشری به سوی جامعه معرفتی در حال حرکت است که در آن تمامی مناسبات بر اساس دانش و اطلاعات شکل می‌گیرد. عصر جهانی شدن ضمن برجسته ساختن نقش و اهمیت آگاهی و دانش موجبات تسهیل جریان اطلاعات را فراتر از مرزهای جغرافیایی فراهم آورده است. از این رو است که جهانی شدن در چند دهه‌ی اخیر توجه متفکران، دولتمردان و سیاستگذاران را به خود جلب کرده و درباره آن کتب و مقالات فراوانی به رشته تحریر درآمده است. همایش‌های زیادی درباره ابعاد و پیامدهای این پدیده

در اقصای نقاط جهان برگزار گردیده و در محافل سیاسی و علمی بین المللی بدان پرداخته شده است. اهمیت موضوع، گستره‌ی همه جانبه آن و تأثیرات شگرفی که بر ابعاد مختلف زندگی در دنیای معاصر داشته است و دارد، ایجاب می‌کند که این موضوع از جهات مختلف بررسی و واکاوی شود.

مرکز ملی مطالعات جهانی شدن در راستای انجام رسالت و مأموریت خویش مبنی بر ایجاد درک جامع و صحیح از روند جهانی شدن و فرصت‌ها و چالش‌های این پدیده، فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای سیاست‌گذاری، تدوین راهبردها و راهکارهای مناسب برای دستگاه‌های علمی و اجرایی کشور جهت تصمیم‌گیری‌های صحیح و سازنده در تعامل با فرایند جهانی شدن و با هدف اطلاع‌رسانی به مخاطبین و علاقمندان به مباحث جهانی شدن در حوزه‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، زیست محیطی، فرهنگی، اجتماعی و ارتباطی و نیز تقویت ادبیات علمی و پژوهشی کشور در زمینه جهانی شدن اقدام به نشر اثر حاضر نموده است، با این امید که گامی متواضعانه در مسیر آگاه‌سازی جامعه علمی و دانشگاهی کشور نسبت به این موضوع مهم بردارد.

در اینجا بر خود لازم میدانم از تلاش‌های ارزنده‌ی مسئولان و کارشناسان معاونت آموزشی و پژوهشی مرکز که فعالیت‌های درخور توجهی را برای آماده‌سازی این اثر جهت چاپ و انتشار معمول داشته‌اند قدردانی و سپاسگزاری نمایم.

امید است کتاب حاضر مورد استفاده پژوهشگران، دانش‌پژوهان و دانشجویان ارجمند قرار گیرد و زمینه‌ساز تعامل فزاینده‌ی مرکز با نخبگان علمی و مراکز تحقیقاتی و آموزشی کشور گردد.

علیرضا معیری

رئیس مرکز ملی مطالعات جهانی شدن

فهرست مطالب

فصل اول: سازمان تجارت جهانی	
۱-۱. تاریخچه‌ای از GATT / WTO	۱۳
۲-۱. اهداف سازمان تجارت جهانی	۱۴
۳-۱. اصول سیستم تجارت WTO	۱۵
۱-۳-۱. اصل دولت کامله‌الوداد (Most – Favoured nation)	۱۶
۲-۳-۱. اصل رفتار ملی National treatment	۱۷
۴-۱. اقدامات تشویقی در تجارت	۱۷
۱-۴-۱. تجارت آزاد به تدریج و در خلال مذاکرات	۱۷
۲-۴-۱. پیش‌بینی‌پذیری از طریق قیدها (binding)	۱۸
۵-۱. هم‌ارزی گات و سازمان تجارت جهانی	۱۸
۶-۱. توافقات منطقه‌ای (منطقه‌گرایی) و نفع سیستم WTO	۲۰
۷-۱. عضویت در WTO و بوروکراسی آن	۲۰
۸-۱. دبیرخانه WTO و بودجه آن	۲۲
۹-۱. سیستم حل اختلاف	۲۲

- ۲۳..... مراحل حل اختلاف:
- ۲۶..... ۱-۱۰. ساختار WTO
- ۲۷..... ۱-۱۱. موافقت نامه‌ها در یک نگاه:
- ۲۹..... ۱-۱۱-۱. موافقت نامه‌های ضد دامپینگ و سوبسیدهای حمایتی و غیره.....
- ۳۱..... ۲-۱۱-۱. حفاظت‌ها (Safeguards).....
- ۳۲..... ۳-۱۱-۱. موانع غیر تعرفه‌ای - فنی و خط قرمزها.....
- ۳۳..... ۴-۱۱-۱. تجارت و محیط زیست.....
- ۳۴..... ۵-۱۱-۱. موافقت نامه خریدها یا تدارک دولتی (Government Procurement).....
- ۳۴..... ۱-۱۲-۱. موافقت نامه‌های راجع به سوبسیدها و اقدامات جبرانی.....
- ۳۶..... قسمت اول: مقررات کلی.....
- ۳۸..... قسمت دوم: سوبسیدهای ممنوع.....
- ۴۲..... قسمت سوم: سوبسیدهای قابل تعقیب.....
- ۴۵..... قسمت چهارم: سوبسیدهای غیر قابل تعقیب.....
- ۴۷..... اقدامات تأمینی (موقتی).....
- ۴۸..... اقدامات جبرانی.....
- ۵۳..... نکاتی بیشتر در مورد سوبسید (محاسبه کمک).....
- ۵۴..... ضمیمه راجع به مصرف نهاده‌ها در فرآیند تولید.....
- ۵۴..... ضمیمه مربوط به تشخیص سیستم‌های استرداد جایگزین به عنوان سوبسیدهای صادراتی.....
- ۵۵..... ضمیمه محاسبه کل سوبسید پرداختی بر مبنای ارزش (شق الف، بند ۱، ماده ۶ ص ۱۴).....
- ۵۵..... ضمیمه مربوط به تعاریف مالیاتی و مفاهیم مرتبط با آن.....
- ۵۶..... ۲-۱۲-۱. موافقت نامه عمومی راجع به تجارت خدمات.....
- ۵۷..... قسمت ۲: تعهدات و نظامات کلی.....
- ۶۱..... قسمت ۳: تعهدات خاص.....
- ۶۲..... ۳-۱۲-۱. موافقت نامه راجع به حفاظت‌ها.....

فصل دوم: موضوعات مرتبط با انرژی در مذاکرات الحاق به سازمان تجارت جهانی

۱-۱-۲. مقدمه.....	۶۷
۲-۱-۲. موضوعات مرتبط با انرژی.....	۶۸
۳-۱-۲. ماده XI گات و کشورهای نفتی.....	۶۹
۴-۱-۲. مسئله قیمت گذاری دو نرخ و قوانین WTO.....	۶۹
۵-۱-۲. عوارض و مالیات های صادرات و واردات و اقدامات کشورهای تازه ملحق شده.....	۷۱
۶-۱-۲. مقررات سوئید و ضد دامپینگ و کشورهای صادر کننده نفت.....	۷۳
۷-۱-۲. تعرفه و عملکرد کشورهای صادر کننده نفت در قبال آن در گذشته.....	۷۴
۸-۱-۲. خدمات انرژی در مذاکرات الحاق کشورهای نفتی.....	۷۶
۹-۱-۲. مسئله نفت در مذاکرات الحاق به گات، الحاق مکزیک و ونزوئلا به گات.....	۷۹
۲-۲. خدمات انرژی، سیاست های انرژی و دستور جلسه مذاکرات دوحه.....	۸۱
۱-۲-۲. مقدمه.....	۸۱
۲-۲-۲. موضوعات مربوط به انرژی در گات.....	۸۲
۳-۲-۲. طبقه بندی خدمات انرژی.....	۸۳
۴-۲-۲. دسترسی به خدمات بالادستی.....	۸۵
۵-۲-۲. موضوعات مربوط به انتقال و ترانزیت.....	۸۸
۶-۲-۲. بازارهای انرژی.....	۸۹
۷-۲-۲. دسترسی به انرژی.....	۹۲
۸-۲-۲. موضوعات انرژی در دستور جلسات دوحه.....	۹۳
۹-۲-۲. موضوعات الحاق.....	۹۹
۱۰-۲-۲. نتیجه گیری.....	۱۰۱
۳-۲. نفت و سازمان تجارت جهانی.....	۱۰۲
۴-۲. معاهدات انرژی مرتبط با WTO/GATS.....	۱۱۰
۱-۴-۲. معاهده منشور انرژی ((The Energy Charter treaty (ECT)).....	۱۱۰

- ۱۱۱..... ۲-۱-۴-۲. انرژی و تجارت: تأثیر اصول گات/ WTO
- ۱۱۳..... ۲-۱-۴-۳. سرمایه خارجی در معاهده منشور انرژی
- ۱۱۴..... ۲-۱-۴-۴. حاکمیت بر منابع انرژی
- ۱۱۵..... ۲-۱-۴-۵. قانون رقابت و بخش انرژی
- ۱۱۷..... ۲-۱-۴-۶. محیط زیست و بخش انرژی
- ۱۱۸..... ۲-۱-۴-۷. مقررات حل اختلاف
- ۱۱۹..... ۲-۱-۴-۸. سایر مقررات
- ۱۲۰..... ۲-۴-۲. سازمان همکاری اقتصادی آسیایی-اقیانوسیه (اپک)
- ۱۲۰..... ۲-۴-۲-۱. مقدمه و تاریخچه
- ۱۲۰..... ۲-۳-۲-۲. گروه کاری انرژی اپک (The Energy working group)
- ۱۲۴..... ۲-۴-۳-۳. اصول سیاست گذاری غیر الزام آور توافق شده (binding non)
- فصل سوم: بخش انرژی کشورهای ملحق شده به سازمان تجارت جهانی WTO
- ۱۲۷..... ۳-۱. مقدمه
- ۱۲۸..... ۳-۲. آثار ایجاد شده به تفکیک کشورها
- ۱۳۹..... منابع و مأخذ